

*Галина Савицька, методист
лабораторії гуманітарних дисциплін
КНЗ «Черкаський обласний
інститут післядипломної освіти
педагогічних працівників Черкаської
обласної ради»*

**Використання автентичних документів – інструмент формування
культурологічної компетенції на початковому етапі вивчення
французької мови як другої іноземної**

У сучасному суспільстві необхідність володіння вміннями усного та писемного іншомовного спілкування є загальновизнаним фактом. Це пов'язано з тим, що важливу роль відіграють розширення політичних, економічних та особистих міжнаціональних контактів, активізація діалогу культур між країнами. Мета навчання іноземної мови – досягнення міжкультурної комунікації.

Як відомо, опановування лексикою та заучування граматичних правил не є достатнім для того, щоб опанувати комунікативну компетенцію. Безліч людей мають можливість подорожувати за кордон, співпрацювати з іноземними фірмами, користуватися Інтернет-ресурсами, читати літературу іноземною мовою. Тому перед вчителями французької мови ставиться мета: навчання іншомовної культури, що включає як розвиток лінгвістичних здібностей, так і пізнання культури Франції та франкомовних країн.

Пізнання франкомовної культури можливе лише за умови використання автентичного матеріалу.

Автентичним зазвичай вважається документ, який створений носіями мови та не був спочатку призначений для навчальних цілей. До автентичних матеріалів належать: музичні кліпи, пісні, фільми, репортажі, радіо- і телепередачі, реклама, особисті листи, статті, інтерв'ю, уривки із щоденників підлітків, висловлювання і коментарі на форумах, фотографії, малюнки, кулінарні рецепти, науково-популярні та країнознавчі тексти.

Часто до переліку автентичних матеріалів потрапляють одноразові повсякденні матеріали, такі як афіші, оголошення, театральні та інші програми, анкети, квитки проїзні та вхідні, вивіски, етикетки, меню та рахунки, карти, схеми, плани, рекламні проспекти з туризму, відпочинку і т.п., які вчителі отримують шляхом особистих контактів з носієм мови, листування, а також завдяки туризму. Вони теж автентичні й важливі для створення ілюзії прилучення до чужого середовища проживання та мови. Специфічність цих засобів полягає в тому, що вони забезпечують спілкування з «живими», реальними предметами, стимулюють майже справжню

комунікацію: учні проживають усі події, грають певні ролі, розв'язують проблеми (покупок, екскурсій, вибору навчального центру та професії, заповнення анкет, вибору меню, відвідування видовищних заходів і т.п.), задовольняють свої пізнавальні інтереси. Ці продукти цікаві, яскраві, відповідають віковим особливостям дітей, гарні фонові малюнки допомагають дитині легше засвоїти запропонований їй матеріал.

Чи можна використовувати автентичні документи на початковому етапі вивчення мови? Так, звичайно, адже ці матеріали дозволять пробудити зацікавленість учнів і вони зможуть відкрити для себе соціокультурну реальність мови та її вживання. Крім того, використання автентичних документів у 5-6 класах Нової української школи підвищує інтерес до вивчення французької мови, допомагає активізувати всі види мовленнєвої діяльності, залучає до культури країни, мова якої вивчається, розвиває соціокультурні компетенції.

Що дає використання автентичних документів?

- **Показати справжню французьку мову** (у підручниках французька мова “нормована”, часто наближена до “français standard”. Автентичні документи представляють реальну мову (hesitations, pauses, ereurs etc) і дозволяють учням звикнути до розмовної французької).
- **Представити франкомовний світ** (автентичні документи дозволяють показати реальність і багатство франкомовних культур, щоб учні могли ще більше ними зацікавитись).
- **Мотивувати учнів** (автентичні матеріали є більш мотиваційними, тому, що вони більш конкретні й цікаві для учнів).
- **Змінювати (множити) джерела** (автентичні документи дозволяють не обмежуватись тільки голосом вчителя або аудіозаписом до підручника, а також слухати різних людей, різні акценти й т.п.).
- **Робити учня більш автономним** (використання автентичних документів дозволить учням сприймати та розуміти документи, подібні до тих, які вони можуть зустріти в реальних ситуаціях спілкування. Отже, учні стають автономними у своєму навчанні).
- **Доповнити підручник** (якщо підручник не новий або матеріали, які він пропонує не адаптовані для учнів класу, вчитель може доповнити його автентичними документами).

Як використовувати автентичний документ на уроці французької мови?

1. **Правильно вибрати документ**, тобто перевірити його актуальність.

Автентичний документ повинен бути адаптований до навчальних цілей, а також відповідати рівню навчальних досягнень учнів, бути цікавим для них, щоб сприяти їх мотивації.

Потрібно також, щоб документ мав культурний чи міжкультурний інтерес, що дозволить вчителю опрацювати деякі аспекти французької чи франкофонної культури.

Бажано, щоб документ був досить новим, бо, якщо взяти документ, наприклад, 80-х років ХХ століття, він не буде цікавим для учнів і втратить свій культурний інтерес.

Автентичний документ повинен дозволити вчителю змінювати види роботи: якщо взяти три візуальні документи, наприклад, це не матиме успіху. Потрібно чергувати: аудіодокумент, писемний документ, аудіовізуальний документ.

Потрібно, щоб інформація в документі була зрозумілою і, щоб вчитель міг підготувати завдання, які допоможуть учням зрозуміти цю інформацію.

І, нарешті, потрібно, щоб документ мав джерело і був хорошої якості. Наприклад, якщо вчитель пропонує письмовий документ, але не вказане джерело, звідки він взятий, учням буде важко зрозуміти інформацію. Або, якщо ви пропонуєте аудіозапис, де є фоновий шум, це перешкоджатиме розумінню й урок буде неефективним.

2. Впровадити автентичний документ у свій урок

Вибраний документ дозволить вчителю побудувати свій урок (дидактичну одиницю). Побудова дидактичної одиниці (*unité didactique*) має декілька етапів (вчителі ознайомилися з ними під час підвищення кваліфікації PRO FLE і PRO FLE+).

Отже, *unité didactique* починається з *anticipation* (*mise en route*) – етап, який проводиться до читання чи слухання документа, тобто вступ до *unité didactique*. Можна використовувати картинки, ілюстрації, заголовки, підзаголовки, щоб розпочати робити гіпотези про зміст уроку (*des brainstorming, des nuages de mots*).

Потім опрацьовуються *compréhension globale* (основна інформація) і *compréhension détaillée* (точна, детальна інформація).

Далі зазвичай йде робота над мовою, яка проводиться за допомогою автентичного документа. Тому, вибираючи документ, вчитель повинен звернути увагу на мовні аспекти (лексика, граматика), які повинні відповідати навчальній програмі і віковим особливостям учнів. Отже, мова йде про *réperage, conceptualisation et systématisation d'un point de la langue*.

Завершальний етап – *production orale (écrite)*. Тут вчитель може використати автентичний документ як зразок (наприклад, «*sur le modèle de cet article, écrivez un mail à votre ami(e)*»).

Безперечно, найкращий результат може бути досягнутий шляхом використання аудіовізуальних джерел. Щоб усвідомити специфіку поведінки

носіїв мови, потрібно бачити їх, а також обставини, в яких відбувається акт спілкування (магазин, метро, аеропорт, навчальна аудиторія, театр тощо). Специфіка обставин істотно впливає на поведінку тих, хто спілкується. Крім того, фільм чи відеокліп дозволяє познайомитися з характерними особливостями країни та життя людей у ній. Тому слід використовувати усі можливі застосування аудіовізуальних джерел. Вони сприяють вивченню та розширенню словникового запасу дітей, дозволяють перевірити засвоєння школярами слів, уміння розпізнати їх у мовленні.

Розглянемо використання автентичного матеріалу на прикладі роботи з матеріалами сайтів *tv5monde.com* та *francaisfacile.rfi.fr*.

TV5Monde - це безплатний та інтерактивний сайт для вивчення французької мови за допомогою відеоматеріалів, передач та репортажів новин. Матеріали й завдання підібрані відповідно до рівня володіння мовою.

Пропонуємо музичний кліп на пісню «*Bienvenue chez moi*» (джерело – *TV5Monde*), рівень володіння мовою - A1 débutant. Тривалість – 45 хвилин.

Французькі співаки Bigflo i Oli (Florian et Olivier Ordonez) запрошують у подорож містами Франції, звертаючи особливу увагу на особливості кожного міста. Посилання на відеокліп, слова пісні, fiche apprenant: <http://surl.li/gozcf>

Parcours pédagogique

Étape 1 – Avant de regarder le clip

- Associer des symboles à un pays (activité 1)

Étape 2 – Avec les images

- Repérer les symboles dans le clip (activité 2)

Étape 3 – Avec les paroles et la musique

- Associer les symboles aux lieux (activité 3)

Étape 4 – À partir du clip (activité 4)

- Présenter un pays francophone à travers ses symboles (activité 4)

Objectifs communicatifs/pragmatiques

- Associer des symboles à un pays.
- Repérer les symboles dans le clip.

- Associer les symboles aux lieux.
- Présenter un pays francophone à travers ses symboles.

Objectifs culturels/ interculturels

- Découvrir des lieux et des objets emblématiques de la France
- Découvrir un pays francophone et ses symboles

Étape 1 – Avant de regarder le clip

- Associer des symboles à un pays (activité 1)

Lexique – petits groupes – 10 min (support : fiche apprenant)

Écrivez au tableau « La France » et tracez 4 flèches. Au bout de la première flèche, écrivez : « un monument », écrivez « une spécialité gastronomique » au bout de la seconde, « une personnalité » au bout de la troisième et enfin, « un animal » au bout de la quatrième.

Le monument qui représente la France est....

Notez la phrase au tableau si nécessaire et inciter les apprenants à prendre la parole spontanément, en utilisant la structure à l'oral. Répéter la même procédure pour les autres catégories.

Former de petits groupes de 3 à 4 apprenants. Distribuer la fiche apprenant et inviter les groupes à prendre connaissance de **l'activité 1**.

En groupe. *Faites l'activité 1 : observez les images et nommez ce que vous connaissez.*

Préciser aux apprenants que les images ont un lien avec la France.

Laissez le temps aux groupes de réfléchir puis faire la mise en commun, à l'oral, en projetant la fiche.

En groupe. *Organisez les éléments dans les catégories : « monument », « spécialité gastronomique », « personnalité » et « animal » ? Quelle(s) catégorie(s) faut-il ajouter ?*

Faire la mise en commun à l'oral.

Étape 2 – Avec les images

- Repérer les symboles dans le clip (activité 2)

Repérage visuel – petits groupes – 10 min (supports : clip et fiche apprenant)

Conserver les petits groupes de l'activité précédente et les inviter à prendre connaissance de l'activité 2. Diffuser le clip sans le son et sans les sous-titres.

En groupe. *Faites l'activité 2 : regardez le clip et entourez dans l'activité 1 ce que vous voyez.*

Faire la mise en commun à l'oral en projetant la fiche apprenant. Inciter les apprenants à verbaliser en utilisant les structures « Dans le clip, je vois... » et « Dans le clip, je ne vois pas... ».

Étape 3 – Avec les paroles et la musique

- Associer les symboles aux lieux (activité 3)

Compréhension orale – binômes – 10 min (supports : clip et fiche apprenant)

Former des binômes et les inviter à prendre connaissance de l'activité 3. Diffuser le clip en entier, avec le son, mais sans les sous-titres.

À deux. *Faites l'activité 3 : écoutez et regardez le clip puis écrivez le numéro dans la bonne case. Il y a des éléments que vous pouvez voir ou entendre.* Préciser aux apprenants que la Belgique est un pays francophone au nord de la France et que la Réunion est une île française dans l'océan Indien. Les situer sur un planisphère si nécessaire.

Laissez le temps aux binômes de se mettre d'accord. Proposer une deuxième écoute avant la mise en commun si besoin.

Faire la mise en commun à l'oral en interrogeant les binômes tour à tour.

Étape 4 – À partir du clip

- Présenter un pays francophone à travers ses symboles (activité 4)

Production orale – binômes – 15 min (supports : fiche apprenant et Internet)

Former de petits groupes de 3 à 4 apprenants, les inviter à prendre connaissance de l'activité 4. Au préalable, sélectionner une liste de pays francophones (<http://surl.li/gozt1>) à proposer aux apprenants ou bien leur proposer de choisir eux-mêmes. Noter les pays choisis au fur et à mesure au tableau, pour éviter les doublons.

Faire un rappel des règles d'utilisation des propositions devant les noms de pays.

À deux. *Faites l'activité 4 : choisissez un pays francophone et présentez-le comme dans la chanson.*

Laissez le temps aux binômes de faire des recherches rapides à propos du pays de leur choix. Circuler entre les groupes et lever les difficultés lexicales éventuelles.

Faire la mise en commun à l'oral en invitant les groupes à présenter leurs pays à la classe. Si le matériel le permet, inviter un des membres du groupe à illustrer les propositions avec des photos trouvées sur Internet.

Для початкового етапу навчання французької мови рекомендуємо використовувати автентичні аудіоресурси сайту *francaisfacile.rfi.fr*. Сайт пропонує короткі (до 1 хвилини) аудіозаписи на різноманітну тематику. Пропонуємо роботу з текстом « Une nouvelle cheffe du gouvernement en France » (рівень A1). Лексика – назви професій, граматика – чоловічий і жіночий рід іменників. Посилання на аудіозапис : <http://surl.li/gqkho>

Activité 1 : Anticipation

Montrer aux apprenants la photo d'Élisabeth Borne et les demander : Comment pensez-vous, quelle est la profession de cette femme ? Pourquoi ?

Activité 2 : Le sujet (Compréhension globale)

Écoutez l'extrait en entière et cochez les bonnes réponses.

1. Élisabeth Borne est la nouvelle...

- a) Premier ministre
- b) ministre de l'Intérieur.

2. En France, une femme occupe ce poste...

- a) pour la première fois.
- b) pour la deuxième fois.
- c) pour la troisième fois.

3. Elle veut agir vite pour...

- a) l'écologie.
- b) la santé.
- c) le travail.

4. Réécoutez l'extrait. Quels mots entendez-vous ? (Compréhension détaillée)

☐ Premier ministre	☐ fonction	☐ cheffe	☐ agir	☐
☐ Première ministre	☐ mission	☐ chef	☐ réagir	☐ climatique

Activité 3 : Vocabulaire – la politique (Repérage)

Complétez avec les mots :

cheffe Première deuxième climatique fonction

Élisabeth Borne est la nouvelle _____ ministre en France : elle est la _____ du gouvernement.

C'est la _____ fois qu'une femme occupe cette _____. Elle veut s'occuper du « défi _____ et écologique ».

Activité 4 : Grammaire – féminin/masculin des noms de professions (Conceptualisation, systématisation)

Quelle est la forme des noms de professions au masculin et au féminin ?

Observez :

La Première ministre s'appelle Elisabeth Borne. C'est la cheffe du gouvernement.

Avant, le Premier ministre s'appelait Jean Castex. C'était le chef du gouvernement.

Complétez :

un ministre	-	une _____
un _____	-	une présidente
un _____	-	une directrice
un facteur	-	une _____
un professeur	-	une _____
un _____	-	une infirmière
un boulanger	-	une _____

(on peut ajouter des paires de mots)

Activité 5 : Production (orale/écrite)

Présentez un homme (femme) politique de votre pays

ou présentez un homme (femme) connu(e) de la France (de l'Ukraine).

Отже, автентичні матеріали – це багате джерело свіжої інформації, що дозволяє вивчати реальне життя та події. Це велика лінгвістична різноманітність, що розкриває сучасну мову. Використання матеріалів з автентичних джерел вчителями французької мови сприяє створенню принципово нового середовища навчання, що дозволяє одночасно імітувати мовний діалог, віртуально представляти аудіо-відео-середовище французької мови та культури, проводити контроль освоєння мовного та мовленнєвого матеріалу. Це означає, урок французької мови буде спрямований на компетентісно-діяльнісний підхід, орієнтований на результат (формування у дітей здатності практично діяти, застосовувати отримані знання, вміння і навички в життєвих ситуаціях), що є головною метою Нової української школи.